

Wat er kon-
het aangaat,
worden.
e.
ij zulke ver-
ent en voor-
anders allicht
genblijk aan
it.
n nu volledig
op de verga-
van Dr. Kuy-
idshalve aan
len.

ng gesteld ben
redigen, al ik
mijn persoon,
ensch ik twee
van het hart
lijk, opdat het
n het volgende

mij ingebracht
de trouw aan

gen van allen
U. bekleeden
elijke loopbaan
kunnen wijden
open oprichten
k zelf in 1880

waren toen ten
g en Vrijheid"
zoowel als in
teengezet.

gleeraar, belast
heb ik, vooral
detheriezing,
lijna elk punt
k uitgesproken

kenen; veelre
yper nitbundig

iche zaken be-
an. Mij werd
in verzoek om
taist, aan welk

mij wederom
opnieuw aan-
bevoordingen.
per die weder-

was, en welke

de aanmerking
e zuiverheid
et tegendeel is
or Dr. Kuyper
n voor het eerst
de Herant" ge-
afgeleid werd

ationair Kabike
lede zeer stellig
bodem.

heeft Dr. Kuy-
ter aanbevelen,
als over eenige
heden ontstaan.

etten mij daar-
Kuyper en ik,
werkzaam, niet
optraden.

mij van het
kken, mits Dr.
wij als Hoog-
Zoolang dat
mijn recht als

in mijne quali-
dat men mijn
at men beweert
onster staat.

taardoor mij
e Heere mij in
k zonder bitter-
at ik wensch
lerlei bezwaren
cht zijn, nadat
zekere politieke
derwijs niets te

te:
en voor de na-
oor zoover het
ngaai, zorg te

aanval van den
rkode" van 2
beweerd heeft,
scyclopedia te
dat mij een ge-
opgedragen —
dachtmakingen
den Senaat —
aken — in de

belegd om te
de naleving van
verklaring at-

natuurlijk het
Curatorium
richting waarin
wordt gegeven,
terzoek zooveel

Diensvolgens
en te verwijzen:
te hij, na zijne
at, onder zijn

s n.l. bereid op
lijf mocht be-
dzien te doen
dictaten voor-
ondeling toe te

st gschreeven;
t op de begin-
derwijs geeft,
te wijzen wat

is. Om der
maals dat, zoo
lerzoek worden
ieden ten aan-
a ambgenoot
te gepubliceerd
werpen rakten.

em hij voorts
wijzen naar de
n benoeming
el welke voor-
el op den om-
gebondenheid
der Statuten,
da tot monde-
n hij toch dat
telijke voorbe-

dat duidelijk

«blijke, op welke punten twijfel aangaande de
richting van zijn onderwijs is ontstaan, en wat
«de ondergetekende op de tegen hem in te
«brengen bezwaren heeft te antwoorden.»

Ook na die verklaring is er niet de minste
aanmerking door Curatoren op mijn onderwijs
gemaakt; het College heeft het zelfs niet noodig
geacht enig onderzoek in te stellen en gebruik
te maken van de door mij aangeboden faciliteiten.
Is dit niet, of nog niet geschied, omdat men het
nog niet eens is over de eigenlijke betekenis
van Art. 2 der Statuten, of omdat men de toe-
passing daarvan voor elk vak van wetenschap
nog niet doorziet, dan kan men er een enkel
hoogleraar ook geen grief van maken, zoo hij
met zijn collega's in gevoelen verschildt of schijnt
te verschillen.

Indien thans buiten de Curatoren om een
onderzoek door de Vergadering verlangd wo-
dt, dan kan m. i. daarin in de eerste plaats niets
anders worden gezien dan een voluit van wan-
trouwen tegen de Curatoren.

Nu echter een hoop beschuldigingen mij open-
lijk naar het hoofd zijn geslingerd, kan ik niet
anders verlangen dan dat het verlangde onder-
zoek worde toegestaan.

Meer heb ik niet te zeggen."

Op deze woorden leveren we geen repliek.
Als men onze intentie gaat beoordeelen, en
zelfs onze beste bedoelingen op stuitende
wijze miskent, en dat alles zonder zweem
zelfs van bewijs, is *zwijgen* de waardigste
houding, gelijk Dr. Kuyper op *Sempost*
dit alles zich dan ook heeft laten zeggen,
zonder er een woord op te antwoorden.

Maar ook deze woorden zouden allicht
voorkomen, of anders gesproken zijn, indien,
naar heeren Directeuren nu willen, de zaak
niet zoo onverhoeds in de vergadering ware
gekomen.

Dit prikkelt altoos. En wie in geprikkelden
toestand onvoorbereid spreekt, zegt in den
regel meer dan hij verantwoord kan.

Daarom zou het o. i. uitstekend zijn, in-
dien de voorgestelde wijziging kon doorgaan.
Slechts rijst de vraag, of de Statuten het
veroorlooven; en dit mag betwijfeld.

Art. 5 toch bepaalt, dat het tot het recht
der vergadering behoort om kennis te nemen
van het Verslag en dit te behandelen.

Dit is volgens de Statuten het enige punt,
waarbij leden der Vereniging een verzoek
om Enquête kunnen aansluiten.

De zes andere punten, die in Art. 5 ge-
noemd worden, geven daartoe geen recht.

Want ook aan punt 7 kan men het
recht tot Enquête niet ontleenen, daar
punt 7 alleen handelt over andere zaken
die door het bestuur of met zijn goedvin-
den ter tafel komen."

Sloot men nu hieraan de Enquête aan,
zoo zou, wat ongerijmd ware, de Enquête
altoos door het Bestuur kunnen verhinderd
worden. Iets wat heeren Directeuren, blijkens
hun voorstel, ook volstrekt niet beoogen.

Daar nu de bepalingen van het Huishoude-
lijk reglement natuurlijk alle recht van be-
staan missen, zoo ze niet steunen op de Sta-
tuten, ontstaat de dubbele vraag:

1º. Moet niet de Enquête-zak rusten op
Art. 5 punt 3? En 2º. Indien ze hier op
moet rusten, is ze dan denkbaar en moge-
lijk zoolang het Verslag er niet is, en dat
wel op de Jaarvergadering?

Deze bedenkingen brengen we nu reeds ter
sprake, opdat men op de Jaarvergadering
niet in verlegenheid zijt, en we zullen aan
heeren Directeuren een exemplaar van dit
nummer ter kennisneming toezenden.

Wat heeren Directeuren beoogen komt
ook ons in hooge mate gewenscht voor,
maar we achten, dat de regeling anders zal
moeten zijn, dan zij die voorstellen, om niet
in conflict te komen met de Statuten.

Onzerzijds stellen we hier geen voorstel
tegenover.

Het is dunkt ons beter, dat de leiding
ten deze van heeren Directeuren zelven uit-
gaan.

Resumtie.

Het slot van het Rapport der Commissie
van enquête geeft in resumtie het oordeel,
waartoe deze Commissie bij haar onderzoek
gekomen is.

Overmits deze resumtie 'aan onze lezers
belangstelling zal inboezemen, meenen we
hun een dienst te doen, met deze resumtie
hier over te drukken.

Ze luidt als volgt:

Resumeerende, is de Commissie van oordeel,
dat een vaste en zekere conclusie ten aanzien
van het onderwijs van Prof. Lohman alleen te
trekken is uit de twee laatste punten n.l. zijne
uitlegging van art. 2 der Statuten en zijne op-
vatting van de rechtswetenschap. Uit het onder-
zoek is het toch der Commissie gebleken, dat
Prof. Lohman onder de Gereformeerde begi-
nismen in art. 2 niets anders verstaat dan Gods
Woord of hoogstens Gods Woord naar de op-
vatting van de kerkelijke Belijdenisschriften, maar
aan het Calvinisme wel eenige geschiedkundige
maar geen dogmatische betekenissen toekent,
en dat daarom als grondslag van het onderwijs ver-
werpt. Voorts is zijne opvatting van de rechtswetenschap
deze, dat de juris er eerst positief en op dezelde
manier als de ongelovigen het be-
staande menschelijke recht als een zeer omvang-
rijk en gecompliceerd samenstel van verschi-
nismen heeft te bestudeeren, om het eerst daarna
te toetsen aan de ordinantien Gods, die gekend
worden uit de natuur der dingen en uit de
Schriftuur, die zeer algemeen zijn van aard en
leest niet moeten worden gesystematiseerd.

Alle andere bezwaren, die door de voorstellers
der enquête tegen Prof. Lohman zijn ingebracht
en boven besproken zijn, kunnen tot dit door
Prof. Lohman ingenomen standpunt worden her-
leid. Zijne verdediging van het collegebezoek
aan de ongelovige universiteiten; zijn oordeel
over het onschadelijk en neutraal karakter van
het onderwijs in de examenvakken van die uni-
versiteiten; zijne erkenning van de positieve
methode, welke in deze wetenschappen moet toe-
gepast worden; zijne afkeuring van den Calvi-
nismen naam in de wetenschap en de politiek;
zijn voorkeur voor den naam Gereformerd op
kerkelijk, voor dien van anti-revolutionair op
politiek terrein; zijne critiek over Calvin en het
Calvinistische volk; zijne onbeslisheid in zake
het beginsel der doodstraf hangen min of meer
met zijne opvatting van de Gereformeerde be-
ginselen en van de rechtswetenschap saam en
krijgen daardoor betekenis.

Daarom kan het ook de bedoeling van de
voorstellers der enquête niet zijn, en evenmin
de taak der Commissie, om op ieder der ge-
noemde punten een bijzondere conclusie te
nemen ten aanzien van het onderwijs van Prof.
Lohman. Zelfs is verschil mogelijk, of elk van
deze punten op zich zelf tot zoodanige conclusie
recht geven zou. Veelre is er alleen een be-
slissing noodig te dezen opzichte of het onder-
wijs van Prof. Lohman *principieel* aan den eisch
van art. 2 voldoet.

En dan verdient het de aandacht, dat niet de
voorstellers der enquête noch ook de Com-
missie in de eerste plaats, maar Prof. Lohman
zelf het uitsprekt, dat hij in zijne uitlegging van
art. 2 en in zijne opvatting van de rechtsweten-
schap niet aan den eisch van art. 2 voldoet noch
voldoen kan, indien n.l. de boven gegeven uit-
legging van de Gereformeerde beginselen de
juiste is. Immers Prof. Lohman zegt: «Intus-
schen acht ik het voor de toekomst zelve van
«onze Hoogeschool zeer wenschelijk, dat duide-
«lijk en onomwonden worde uitgesproken, of
«het door mij verdedigd standpunt ten aanzien
«van de betekenis van art. 2 al dan niet wordt
«aanvaard als het juiste. Indien de vereniging
«dat niet het juiste oordeel, dan behoort de
«vergadering reeds deswegens alleen een afkeu-
«rend oordeel over mij uit te spreken; al oor-
«deelde zij overigens alle ingebrachte grieven
«ongegrond» (bl. 70, 71).

Hij verklaart: «Voor mij als jurist staat vast
«dat men langs dezen weg» (n.l. dien welke in
de publicatie van den Senaat wordt aangegeven)
«niet een voor juristen en staatslieden bruikbaar
«gebouw zal optrekken, maar dat langs dezen
«weg veelre, het pad der wetenschap, althans
«voor den jurist, moeilijk en onbegaanbaar zal
«blijken» (bl. 59 van de brochure. Verg. boven
bl. 34).

Hij oordeelt, dat de historische, technische
opvatting van de Gereformeerde beginselen, ge-
lijkelijk die ontwikkeld wordt in de stellingen van
den Senaat en ook in bovenstaand rapport wordt
voorgestaan, getuigt van wantrouwen in de Schrift,
de vrijheid van onderwijs en wetenschap vernietigt,
de wetenschap onmogelijk maakt, aan Calvi-
no en het Calvinistische volk een onbehoor-
lijk gezag toekent, tot volksvergoding en volks-
sovereiniteit leidt, het volk maakt tot keur-
meester van het onderwijs, en de orde omkeert
welke God heeft gesteld (bl. 50—61 der brochure).

Indien nu art. 2 naar de overtuiging der Com-
missie geen andere interpretatie dan de in het
Rapport aangenomen toelaat, zijn het noch de
voorstellers der enquête noch de Commissie,
maar is het Prof. Lohman zelf, die zijnerzijds
een principieel verschil tusschen art. 2 naar deze
uitlegging en zijn onderwijs constateert. Hoe
gaarne de Commissie nu een andere conclusie
had willen trekken, zij is door haar onderzoek
tot geen andere conclusie kunnen komen dan
die, welke door Prof. Lohman zelf van te voren
reeds aangewezen was. Want wel zijn de be-
schuldigingen ernstig, die door Prof. Lohman
tegen de bedoelde uitlegging van de Gerefor-
meerde beginselen in art. 2 worden ingebracht,
maar zoolang art. 2 luidt gelijk het luidt, is er,
naar het oordeel der Commissie, geen andere
interpretatie mogelijk. Zelfs al waren de be-
schuldigingen juist (des neen), dan zou toch wel
wille der bezwaren aan dien tekst en aan de
exegese van art. 2 geen geweld mogen worden
aangedaan. De Commissie heeft niet met het
jus constituendum, maar met het jus consti-
tutum te doen. En art. 2 laat geen andere
verklaring toe dan dat onder de Gereformeerde
beginselen die uitgangspunten van ons weten-
schappelijk denken verstaan, welke in de
Calvinistische reformatie uit Gods Woord
afgeleid en met meer of minder heldere bewust-
heid op alle terrein van het leven toepast zijn.
Gelijk art. 2 de theologie bindt aan Gods Woord
naar de opvatting der Gereformeerde belijdenis-
schriften, zoo legt het den grondslag voor alle
onderwijs in daiselike Woord Gods, zoolang het
zijne interpretatie vond in het historisch leven
der Gereformeerde Christenheid. Daarom is er
in dat art. niet van Gods Woord, maar van de
Gereformeerde beginselen sprake. Daarom heb-
ben velen zich teruggetrokken, die eerst mede
lijverden voor de stichting eener Christelijke
universiteit. Daarom is de Vrije Universiteit
geene algemeen Christelijke, maar een Gerefor-
meerde school.

Dankbaar erkent de Commissie, dat Prof.
Lohman sedert zijne benoeming tot Hoogleraar
kerkelijk en confessioneel naderbij is gekomen.
Maar de verwachting, dat hij ook op het gebied
van de wetenschap en het onderwijs hoe langer
hoe meer inleiden zou in de Gereformeerde be-
ginselen, heeft zich niet bevestigd. Wel gaf de
verklaring van 22 Maart 1895 daar goede hope
op. En nog zou de Commissie niets liever zien
dan dat Prof. Lohman tot het standpunt, in die
verklaring ingenomen, terugkeerde en op den
daar ingeslagen weg wilde voortgaan. Het ware
der Commissie aangenaam geweest, wanneer het
haar had kunnen gelukken, om gelijk art. 11
van het Huishoudelijk Reglement, zoo het be-
reikbaar is, wil, aan de voorstellers der enquête
door minnelijke schikking voldoening te geven.

De uitkomsten van haar onderzoek leverden
echter tot haar leedwezen geen gegevens daar-
voor op. Wegens de mogelijkheid van misver-
stand heeft zij door haar schrijven van 13 Januari
1896 aan Prof. Lohman nog een poging ge-
daan om zoodanige gegevens te verkrijgen.
Echter te vergeefs. Het antwoord van 4 Februari
1896 heeft, gelijk boven is uiteengezet, integen-
deel de principieele tegenstelling nog verscherpt.

De Commissie kan daarom op dit oogenblik
niets anders dan uitspreken, dat Prof. Lohman
zijn standpunt, dat hij ten opzichte van art. 2
in zijn onderwijs inneemt, veelre in antithetischen
zin heeft uitgewerkt en gehandhaafd. Hoe smar-
telijk het zij, dit te constateren, het kan toch
ingesproken worden zonder boosen hartstocht.
Het is een principieel, geen persoonlijk verschil,
een verschil in de uitlegging en toepassing van
art. 2 der Statuten, dat de volle waardeering van
Prof. Lohmans persoon en arbeid geheel onaan-
getast laat.

Maar daarom blijft het toch een verschil, dat
art. 2 der Statuten en daarmee den grondslag
der Vrije Universiteit betreft. En voor de onge-
schonden handhaving van de beginselen waarop
de Stichting rust, hebben alle leden der Ver-
eeniging te waken. Alle persoonlijke consideratie
moet ten slotte wijken voor het belang der
Universiteit, voor het Gereformerd karakter der
School, voor de waarheid, welke handhaving in
deze stichting aan de Gereformeerden in den
lande toebetrouwd is.

Dit alles overwegende ziet de Commissie zich
genoodzaakt, om als slot van haar onderzoek
aan de Algemeene Vergadering de volgende motie
te stellen:

De Algemeene Vergadering, gehoord het Rap-

port der Commissie, spreekt uit, dat op het stand-
punt van Prof. Jhr. Mr. A. F. de Savornin
Lohman de Gereformeerde beginselen naar den
eisch van art. 2 der Statuten als grondslag van
zijn onderwijs niet tot hun recht komen, ver-
klaart, dat de ingevolge besluit der Jaarverga-
dering van 27 Juni 1895 benoemde Commissie hare
taak heeft ten einde gebracht en besluit afschrift
dezer motie te doen toekomen aan de Colleges
van Directeuren en Curatoren.

Van verschil van meening in den boezem
der Commissie blijkt uit het Rapport niet.
En overmits, in zoo gewichtige zaak,
bijaldien er een minderheid ware geweest,
deze ongetwijfeld van haar gevoelen zou
hebben doen blijken, zoo mag hieruit afge-
leid, dat de Commissie in haar oordeel,
details nu daargelaten, ten slotte eenparig
was.

Oordeel van Ds. Sikkel.

Na het oordeel van Ds. Littooy over
Bedums Bezwaarschrift, deelen we thans
ook het oordeel van Ds. Sikkel hierover
mede.

Het luidt aldus:

De kerkeraad van Bedum in de provincie
Groningen heeft aan deputaten voor het verband
der Geref. kerken met de Vrije Universiteit een
bezwaarschrift ingediend naar aanleiding van
hetgeen prof. Kuyper door de drukpers ons volk
leert.

Niemand zal aan een kerkeraad of zelfs aan
een enkel geloovige het recht betwisten, om tegen
een leeraar, wat diens leer aangaat, bezwaren in
te brengen. En wij betwisten dat recht ook aan
Bedums kerkeraad in geen enkel opzicht. Integen-
deel. Indien een kerkeraad meent, dat de waar-
heid Gods schade zou lijden, zoo is hij verplicht
te spreken.

Nu kan men wel, zooals ook bij de geschiedenis
der enquête in zake het onderwijs van prof.
Lohman geschiedde, en zooals ook thans weer
herhaald wordt, heel wijs oordeelen, dat het niet
de tijd is, dat het op andere wijze moest; dat
het door andere personen moest; dat het langs
een anderen weg moest; dat het in een anderen
vorm moest; dat het met andere woorden moest;
dat het te lang of te breed, te dun of te dik
gedaan is. Op ons maken zulke opmerkingen
een armelijken indruk; ze doen ons denken aan
de stuurhut die steeds aan den wal blijft, en
daar wachten tot een ander vaart, om dan aan
de omstanders te verhalen, dat zij het heel anders
zouden gedaan hebben, als zij eens scheep gin-
gen; — of aan andere lieden, die u de kastanjes
uit het vuur laten halen, en dan hun veront-
waardiging te kennen geven, dat zij asch aan
uw vingers hebt; — de bekende grievende peda-
gie der eigenwijzen, die de kat altoos uit den
boom kijken, maar de handen in den zak houden.

Niet dat wij critiek, ook door de drukpers,
op het optreden van Bedums kerkeraad zouden
willen veroordeelen. Het is gezegdzaam bekend,
dat wij zulke critiek meer bevorderen dan tegen-
gaan, er aan meedoen, en voor haar behandeling
ook welvolstrekt niet kleinzeerig zijn. Maar
de betwijfel, die u altoos in den steek laat om
formele overwegingen, en zich zoo uit het ge-
drang houdt, waar het heilige belangen geldt,
kunnen wij niet uitslaan. We gevoelen daar een
zonde in van zwakheid in trouw, in karakter, in
moed, in liefde voor hen, die zich wagen en
toewijden aan wat hun conscientie, hun roeping
voor God, hun trouw aan hooger ere dan de
hunne eischen. Als er gesproken moet worden
in zaken, waarin dit spreken een offer eischt,
dan geven wij eere aan wie spreekt, en achten
hen te goed, om met dooddoeners en zwen-
klappers het volk, wier heilige belangen in het
geding zijn, van hen te verwijderen.

Niet dus omdat de zaak niet op andere wijze
zou kunnen opgezet zijn, maar om zijn daad,
die naar wij gelooven na ernstig beraad en onder
den drang der conscientie bij het licht, dat hij
had, door den Bedumsechen kerkeraad verricht
is, eeren wij de fermetiteit van genoemden kerkeraad.

Ook om hen, wien het ingebrachte bezwaar
geldt en bovenal om de waarheid Gods kunnen
wij ons over die daad niet bedroeven.

Het geldt hier toch zeer gewichtige stukken
der waarheid, die het beginsel onzer Gerefor-
meerde belijdenis raken, en waarover onze Gere-
formeerde kerken tot bewijstijn, en indien nood-
dig, ook tot een oordeel moeten komen. Het
geldt de leer der rechtvaardigmaking, der weder-
geboorte en der roeping in verband met de be-
diening des Woords en der sacramenten en van
heel de practijk van ons kerkelijk leven; het
geldt de leer aangaande de kerk en de zuivere
positie der gemiddelde kerk tegenover de an-
dere levensstadien, bepaaldelijk ook tegenover
de wetenschap en de scholen. Het geldt het
terrein der beginselen. Gelijk we de houding
der fractie Van Lingene, die allen principieelen
aandring ontweek als wilkeureur en onverantwoor-
delijk laken en beschuldigen, zoo komt ons
daarentegen een optreden met eerlijk beschreven
bezwaren allezijs gepast voor, ja door de waar-
heid en den dienst van God geëischt.

Het bezwaar van Bedum treft toch niet alleen
prof. Kuyper, maar evenzeer de hoogleraren te
Amsterdam en te Kampen, die zijn overtuiging
deelen en daarbij de dienaren des Woords in
onze Gereformeerde kerken, die in hun dienst
van de beginselen, welke Bedum onaannemelijk
acht, uitgaan, ja daarin het wezen zelf der zu-
ivere waarheid, den wortel der Gereformeerde
belijdenis begrepen achten. Zouden de genoemde
hoogleraren en leeraars de kerken en de waar-
heid Gods afschrijven van het fundament dat
onze God geleid heeft, zoo is het noodig, dat
zij van het pad, dat zij hewandelen, teruggeroepen
worden, of daarop worden weerstaan. En anders
is het roeping, hunne eere te handhaven tegen
wie hen van onzuivere leer beschuldigt of verdenkt.

Toch behooven wij bij den opzet van dit be-
zwaar nog niet aanstonds te denken aan een ver-
plichte keuze tusschen Bedum en zoovele andere
kerken en leeraars. Nadere niteenzetting van de
gevoelens betreffende de besproken stukken kan
tot meerder licht en hartelijke overeenstemming
leiden en zoo aan onze Gereformeerden ten goede
komen. Een stijl van leer en tegensprek, van
stelling en tegenstelling, mag nog allerminst ge-
coösterd worden. Bedums geschrift toont
duidelijk voor hen, die der zaak kundig zijn,
dat er misverstand bestaat op belangrijke punten;
dat uitdrukkingen aan welke allerminst het gewicht
der zaak hangt, meer dan de zaak zelve waarde-
ren het ons allen gaat, als bewarend worden aan-
gezien; dat *practische* overwegingen sterker drang
uitoefenen dan een onbevreesd beoordeelend in
zake de belijdenis der waarheid gedooft; dat aller-
minst een uitgewerkte antithese de broederen
schiedt.

Ware de praktische vraag over de opleiding
van de baai, ten genoegen ook van Bedums
kerk, zoodat die kerk de zuiverheid der oplossing

op den toetasten der Gereformeerde beginselen
erkende, en gerust was in de conscientie voor
God, er zou van zijn bezwaarschrift ongetwijfeld
heel wat wegsnelen als nieuw voor de zon.
Dit feit is niet te miskennen, waar tegen de
hoogleraren te Kampen die hun instemming
met prof. Kuyper op betwiste punten onbewim-
peld uitspreken, geen actie door Bedum ingesteld
werd, maar prof. Kuyper door dezen kerkeraad
tot mikpunt voor zijn klacht wordt genomen, en
het stuk wordt ingediend niet bij den kerkeraad
van Amsterdam, maar bij de deputaten voor het
verband der kerken met de Vrije Universiteit.

Het slot, dat een zijweg inslaat, laten we
weg; maar met het bovenstaande stemmen
we geheel in.

Behandeling van soortgelijke aangelegen-
heden hoort in een kerk die op de zuiver-
heid van haar belijdenis prijs stelt, thuis.

Zelfs mag men zeggen, dat de vooruit-
gang in de kennis der waarheid bijna
altoos te danken was aan dergelijke duide-
lijke openbaarmaking en tegenstelling van
strijdige inzichten.

KUYPER.

Voor Kootwijks Scholen.

Ingekomen bij Ds. HOUTZAGERS: DOOT J. C.
van Biemen te Leiden, van J. W. B. f. 1.50
van G. Albers te Krimpen a/d. Lek f. 1.10
van L. de Vries te Groningen, voor Kootwijk ge-
collecteerd, kerk B. f. 3.

Uit de Pers.

Onder de Modernen wordt thans naar aan-
leiding van het voorval te Stolk en Stiens
gestreden over de vraag, hoe men den Doop zal
bedienen.

Ds. Chavannes te Leiden e.a. willen doopen
naar eigen goedvinden. De redactie van de *Her-
vorming* daarentegen wenscht zich te houden aan
de oude formule, niet om die formule, maar
om een beslissing op dit punt te voorkomen.

Ds. Chavannes schreef aan de *Herforming* dit:

Antw. redacteur:

Gij hebt aan het stuk van Prof. Oort over het
gebruik der traditionele doopsformule iets toe-
gevoegd, waartegen ik zulke bezwaren heb, dat ik
u verlot moet vragen ze aan uw lezers bekend te
maken.

Ik laat rusten in mijn papiermand, want ik heb
te meer geschreeven, maar ik merkte dat het te
lang voer, dat blad werd — de redenen waarom
mijn geweten mij verbiedt de formule te gebruiken.
Ik en velen met mij kunnen het eenvoudige niet
doen, en ik heb dit feit, voor zoover mij aangaat,
tot de kennis van den heer Hoevers gebracht, met
verlof, om van de mededeeling gebruik te maken.

Wetnu, volgens u zouden zij, die in dit geval ver-
keeren niet moeten doopen, want de doop zonder
de formule zou geen doop zijn. Met andere wor-
den, zouden zij hun ambt moeten neerleggen, want
weigeren te doopen mag geen predikant anders
dan in bijzondere gevallen en om redenen die niet
een goed- of afkeuring van den doop op zich zelf
niet te maken hebben.

Hierop ben ik echter volstrekt niet bereid. Ge-
durende vele jaren ben ik bij deze plichtigheid
voorgegaan (voorgegaan, want ik laat de gemeente
handelen optreden, doordat ik zeg: «Wij doopen
u» met een rein geweten, want ik ben uitsluitend
te rede gegaan met de eischen der stichting; ik
heb getracht wezenheid en leven te gieten, in wat
maar al te vaak een ledige vorm was geworden,
en vele getuigenissen hebben mij bewezen dat mijn
poging niet mislukte. Ik heb, met opzet, geen
sacrament (tegeedigd; sacramenten zijn feitelijken
en protestantische voorgangers mogen niet prie-
sterlijke spelen. In de plaats van een sacrament heb
ik getracht een plichtigheid te stellen, waarin
woorden en stelsel zich verenigen, om den
ouders en der gemeente waarvan zij lid zijn hun
heilige plichten op het hart te drukken.

Het is, zegt men, geen doop. Wat, geen doop!
Het is *niet* doop, en den doop van hen die daarin
sichting vinden. Daarom zou ik, onder de vele
doopen die er zijn, niet den mijnen hebben, die
even goed is als eenig anderen en veel beter dan
een sacramenteel doop! Waarom zou het betere
geen recht van bestaan hebben naast het slechter?
Welke doop is dan de ware? Zeker *niet* die met
de formule, want zij is niet de oorspronkelijke voor
zoover als wij weten; immers, men heeft hoogst-
waarschijnlijk eerst gedoopt met een beroep op den
naam van God, eer men den Zoon en den Heiligen
Geest er bij haalde.

Welke doop is de ware? Zeker niet de kin-
derdoop, al gebruikt men de formule; want juist
hier is het gebruik der formule een schromelijk
misbruik. In Matth. 28 v. 19 wordt geen kinderdoop
bedoeld; er wordt bedoeld, dat zij door den doop
in de gemeente worden opgenomen die, krachtens
hun bekering, voortaan met haar den Vader, den
Zoon en den Heiligen Geest zullen aanroepen. Dit
is onmogelijk van toepassing op kleine kinderen.

Geen doop is de oorspronkelijke; geen doop is
in dien zin de ware! Maar wat is dit ook voor
een catholiek begrip: *de ware doop*? Ik vraag niet
naar den waren doop, een onding. Ik vraag naar
wat er werkelijk ligt in een traditionele plichtig-
heid en brengt dit aan het licht. In dien loop der
eeuwen heeft de plichtigheid talrijke wijzigingen
ondergaan; als goed protestant help ik ze verder
wijzen in den geest van het protestantisme, en ik
moet het wel vreemd vinden, dat men mij daarbij
willekeurig wil binden aan eenigen vorm van
vroegeren tijd.

Wie een catholiek goed verlangt moet zich
niet tot mij wenden; hij vindt volop gelegenheid,
om volbrenging van zijne vermeende behoefte te
erlangen. Ik voor mij tracht te voldoen aan wezen-
lijke behoeften; dit is trouw aan mijn ambt, en
trouw aan mijn ambt is zeker geen reden om dit
neer te leggen.

C. G. CHAVANNES.

Leiden, 8 Juni 1896.

En de redactie antwoordt er op:

Wij hebben niet geschreven dat wie in 't geval
van Chavannes of Hoevers verkeeren, niet mogen
doopen, of hun ambt moeten neerleggen.

Dit schreven wij: «Voor ons behoort de formule
bij den doop. Wij gevoelen het als willekeur, wan-
neer men voortgaat den doop te bedienen en de
formule laat varen en zouden, indien wij ons ge-
bonden achten van de formule afstand te doen,
door bezwaren van degenen die ons weerhouden
achten den doop te bedienen».

Wij verzoeken vriendelijk er op te letten, dat wij
het vraagstuk geheel en al te beslissing lieten aan
persoonlijke waardeering, en enkel onze persoonlijke
opvatting gaven. En dat deden wij tegenover het
beveeren van Prof. Oort, dat het gebruiken der for-
mule zou zijn een spelen met woorden en dat men
er mee zou schuldig staan aan onwaarschijnlijkheid.

Blijf waar voor u zelf, zeggen wij, en handel diens-
volgens; maar beticht anderen niet van owaar te
zijn, indien zij anders meenen te moeten handelen.

Voor ons is er geen andere doop dan die een
catholiek, d. i. een algemeen karakter draagt, en
door ons bedienend wij ons daarbij niet van een door
ons bedachte, maar van een